

El poder del profeta

La justificació que s'empri per fer una bogeria com els recents atacs als EUA pot prendre moltes formes, però a hores de tancar aquesta edició no s'ha provat qui els ha fet ni tampoc en nom de qui. Tot i això els EUA han assenyalat el món islàmic, sigui per l'història de Bin Laden o perquè els atacs suïcides més recents, per bé que molt menors, han estat fets en nom d'Al·là. Tant si la sospita es confirma com si no, això no hauria de significar la criminalització d'aquesta religió.

Per aquest motiu publiquem un extens document del setmanari alemany 'Der Spiegel' sobre la doctrina de Mahoma. No volem culpar cap creença ni caure en la dimonització fàcil, perquè el fanatisme es pot encomanar a qualsevol ideologia, espiritual o no.

Cap altra religió del món no se'ns fa tan estranya, cap altra no és tan dinàmica, i sembla que cap altra no demana tant dels fidels ni els dóna tant: l'Occident contempla amb desconcert l'avançada de l'islam. Amenaça l'Alcorà amb una "guerra santa" o predica la tolerància? Els investigadors presenten uns interessants estudis sobre la vida i el pensament del profeta Mahoma.

Franja de Gaza, regió autònoma palestina, una habitació en un pati interior: La càmera de vídeo enfoca un home d'aspecte serè. "Pertanyo a la branca militar de Hamàs, sóc un dels dotze atacants suïcides", afirma, sense que li tremoli la veu. Davant seu, damunt la senzilleta taula de fusta, té tres armes d'assalt. A les parets pelades només pengen les banderes verdes de l'islam. El "màrtir" encara recita un verset de l'Alcorà, abans d'acabar la gravació. Aquest vídeo de comiat s'emet pòstumament: el 27 de març, Dia Tawil, de 19 anys, esclatà en una parada d'autobús a Jerusalem, amb una càrrega d'explosius que duia lligada al cos. Va morir a l'acte. Com de miracle, no va matar cap israelià, però n'hi va haver 30 de ferits.

"La ilaha illa Illah, Muhammadun rasulu Illah" ("No hi ha altre Déu que Al·là, Mahoma és el legat de Déu"), resava el fidel de Gaza.

Granada, Andalusia, una llibreria del centre de la històrica ciutat: una comunitat joiosa escolta les paraules d'un autor barbut. L'aire és ple d'olor de mel i sèsam, d'ametlles torrades i menta. Absència d'alcohol. Els musulmans de la ciutat i molts andalusos joves, convertits recentment a l'islam, es troben en el "Morabitun". Prediquen la coexistència amb la majoria catòlica i canvien l'aspecte de Granada. El barri davant l'Alhambra torna a esdevenir una part de l'Orient dins d'Europa. Als tallers de ceràmica, els musulmans fan les tradicionals peces d'argila amb magranes pintades, i tornen a encunyar moneda mora. Aquesta renaixença és molt natural per a l'historiador Emilio de Santiago: "El predomini islàmic a Al-Andalus va ser la nostra època d'esplendor, vinculada amb el progrés i l'humanisme."

"La illaha illa Illah..." ("No hi ha altre

Déu que Al·là, Mahoma és el seu legat"), resa el fidel de Granada.

Incitar a la resistència contra una ocupació brutal que també se serveix de mitjans terroristes: això és el que l'islam significa per a alguns, mentre que, per a uns altres, és la guia de la tolerància. Sigui com sigui, de totes les religions del món, l'islam és la més vital, la més dinàmica. Són 1.200 milions, les persones que professen la doctrina transmesa pel profeta Mahoma, o potser ja en són 1.300? Ningú no ho sap del cert, però podem dir amb tota la seguretat que cap altra comunitat religiosa no creix tan ràpidament com aquesta.

Des del Senegal fins a Sumatra, des de Somàlia fins a Xinjiang, gairebé una cinquena part de la humanitat s'agenolla orientada a la Meca. A l'Europa occidental, cada vegada més gent, sobretot immigrants del nord africà, del sud-est asiàtic i de Turquia, també invoquen el poder del profeta: uns 15 milions.

Els musulmans són la majoria de la població de més de 30 països del planeta (a l'Índia són una minoria de 140 milions d'habitants); ben bé en una dotzena d'aquests països, la "submissió a la voluntat de Déu", que és el significat de la paraula "islam", és la religió oficial de l'estat. El marc del món islàmic enclou alguns dels països més rics del món (Brunei a l'Orient llunyà, i els emirats del golf Pèrsic) i alguns dels més pobres (Somàlia a l'Àfrica i Bangla Desh a l'Àsia). Són governats per monarques conservadors com ara el rei Fahd a l'Àrabia Saudita, per revolucionaris colèrics com el general Gaddafi a Líbia, per autòcrates lliures de prejudicis com el president Mubarak a Egipte, per troglodites que lluiten per Déu com el mul·là Omar a l'Afganistan. I, a l'Iraq, per un dictador sanguinari, Saddam Hussein.

L'esclafadora majoria dels musulmans viu feliçment amb les rígides normes de la seva religió, sense contradiccions amb ells mateixos i en pau amb els veïns. D'agitadors polítics, però, sap Déu que no n'hi ha manca, en el món islàmic. "L'Alcorà en una mà i l'espasa a l'altra: així va acomplir el nostre profeta la seva comensal divina. L'islam és la fe dels qui valoren la lluita i la venjança", fa saber amb rancúnia l'aiatol·là

Només fa un mes que un papa va trepitjar per primera vegada una mesquita. Va ser a Damasc

Khamenei, l'home fort de l'Iran teocràtic. El xeic Saïd Xaaban del Líban incita els seus guerrers a la guerra santa: "La nostra marxa ha començat; a la fi, l'islam també conquerirà Amèrica i Europa. És l'únic camí per a la redempció que encara té, aquest món desesperat."

Occident satànic, islam demoníac.

Des que el comunisme i el seu "imperi del mal" són morts, hi ha polítics i periodistes occidentals que, en resposta reflexa als agitadors del Pròxim Orient, també presenten la imatge d'un nou enemic: el fonamentalisme islàmic.

És possible fer una interpretació actualitzada dels textos de l'Alcorà? L'Alcorà obliga realment a fer la guerra santa contra els pagans, a tallar una mà als lladres, a degradar les dones, a perseguir

els escriptors herètics? Què diu exactament Mahoma, fill d'humans, a qui la paraula de Déu va ser revelada?

També per als infidels incapaços d'acceptar una comesa celestial, Mahoma és un dels grans personatges de la història. Gairebé ningú no ha mogut tantes coses com el mercader de la Meca en tan pocs anys: va desafiar tot el que hi havia, ho va revolucionar tot. I constantment, al llarg de segles, ningú no ha tingut tan mala premsa a Europa com ell.

Els seus enemics el titllaven d'"impostor", fins d'"anticrist". Dante (1265-1321) el descriu en la *Divina comèdia*, en el viatge a través dels inferns, com un sibirita amb el ventre obert. L'any 1741, en l'obra de teatre *El fanatisme o Mahoma, el profeta*, Voltaire el degrada a "assassí i lasciu". Per al seu col·lega Diderot és, l'any 1775, "l'enemic més gran de la sana raó". Encara el 1938, el seu Déu no és sinó "un ídol com qualsevol altre" per al teòleg Karl Barth. El profeta i la seva revelació són anorreats fins en la literatura trivial.

Un exemple diferent entre els grans intel·lectuals és Johann Wolfgang von Goethe. Aquest príncep dels poetes, ni devot eclesiàstic ni creient de dogmes, llegia l'Alcorà i, fins i tot, tenia planejada una "tragèdia sobre Mahoma". Se suposa que sobretot per a provocar, en l'a-

nunci previ del seu *Divan occidental-oriental*, publicat el 1819, deia que no negava "la sospita que ell mateix era un musulmà".

L'Església catòlica, en el concili de Florència del 1442, va exposar els musulmans al "foc etern". Li van caldre més de cinc-cents anys per a oferir, en el concili Vaticà segon, del 1964, la "salvació eterna" als seguidors d'aquesta altra religió monoteïsta. I només fa quatre setmanes que un papa ha entrat per primera vegada dins d'una mesquita, a Damasc.

Els semàntics analitzen la llengua de l'Alcorà, cremant-se les celles amb el fragment més antic que coneixem, el manuscrit de Sanaa, al Iemen, al qual no han tingut accés fins als darrers anys. Els sociòlegs estudien l'antiga estructura social de la península aràbiga. Els historiadors estableixen, amb els genealogistes, l'arbre genealògic del profeta. Qui era Mahoma? Quin és el secret de l'islam? Estèril és la vall, escabrosa la muntanya, escassa l'aigua, i tanmateix no pot dir ningú que els habitants de la Meca no hi fessin un gran desenvolupament al segle VI.

Hi construeixen una ciutat benestant, amb un barri ric a la plana i el dels menestrals i plebeus cap al pendent de muntanya, on també molts beduïns

Avui prop de 1.300 milions de persones professen l'islam, i cap altra religió no creix tant

planten temporalment les tendes. A la ciutat, el sistema jeràrquic és rígid: un consell de les famílies riques decideix els afers polítics, la majoria dels aristòcrates pertany al llinatge dels Quraix. Controlen l'ens creditici, s'ocupen dels nombrosos mercaders de pas i els garanteixen seguretat en canvi d'una taxa. La Meca és situada a la cruïlla de les rutes de les caravanes, que uneixen el Iemen, al sud, amb Síria i Mesopotàmia, al nord. A l'hivern, sovint 2.000 camells puguen dàtils i encens, fins pedres precioses i sedes de l'Índia i la Xina, i baixen cotó, blat i oli. I allà també tenen el santuari, controlat pels Quraix: un cub negre, anomenat la Caaba ja aleshores, no gaire lluny del pou sagrat Samsam que abasteix d'aigua tots els pelegrins.

Hi adoren una mà de divinitats: ídols domèstics fets de la forma del dàtil; pedres redreçades, que els pelegrins ruixen amb sang i oli; estàtues, on desapareixen fletxes els qui consulten l'oracle. Mercat de camells, culte i kermesse s'amalgamen i promouen el comerç, a l'abric d'una pau anual que dura tres mesos i prohibeix les venjances i els saqueigs, però que promou tant els concursos de cant com els festins.

Són molt considerats sobretot els poetes i els qui endevinen el futur, els quals els habitants de la Meca creuen que són posseïts pels *djinn*, éssers mig humans mig extranaturals. (Més tard, aquests apareixen sovint en la revelació de Mahoma, alguns són convertits per ell, uns altres formen "piles de llenya" per a les fogueres de l'infern. Parents posteriors dels *djinn* són el geni de la llàntia meravellosa d'Aladí i Mister Proper.)

Quan neix Mahoma, la Meca no és precisament el centre espiritual del món, però tampoc no és cap racó mort, al marge de l'ecumene. Al costat dels qui adoren els ídols, també hi viuen jueus i alguns cristians, de manera que els comerciants de la Meca no desconeixen el concepte del monoteisme, si bé no el troben especialment atractiu. La gent d'altres creences no pertany a les capes altes, les seves lleis religioses no estan

formulades en àrab. Són una gent marginal tolerada.

Abans de néixer Mahoma (el "Lloadísim"), es va morir el seu pare. La mare, Amina, pertany a una subtribu dels Quraix i per això té dret a la lleialtat d'aquest llinatge. Segons la tradició islàmica, el naixement de Mahoma va ser en "l'any de l'elefant", en què se celebra una important victòria contra uns intrusos. Però, semblantment a l'any del naixement de Crist, solament és un tripijoc dels historiògrafs posteriors per tal de posar en relació grans esdeveniments. A través d'una combinació d'altres dades de la vida de Mahoma, els historiadors n'han fixat el naixement l'any 570 (potser el 569).

La joventut de Mahoma és difícil: als sis anys ja perd també la mare i, als vuit, l'avi estimat. L'oncle Abú Talib esdevé la figura paternal al llarg de la seva vida, és el qui li fa costat, lleial fins a l'autorenúncia, a través de totes les dificultats; però mai és partidari de la nova religió.

Encara no hi ha res d'extraordinari. De jove, Mahoma acompanya caravanes fins a Síria, on podia haver tingut contactes amb fanàtics cristians. Els historiadors releguen a l'àmbit de la llegenda el fet que un monjo el reconegués com a "profeta". Mahoma té tant d'èxit

com a guia de caravanes que crida l'atenció d'una vídua benestant, Khadija, almenys deu anys més gran que ell, i s'hi casa als vint-i-cinc anys. Ella li dona quatre filles (i dos o tres fills, que es moren de petits) i esdevé la seva segona persona de confiança.

Feliçment casat, ben situat, fins que, als quaranta anys, li ve la gran crisi que el traspasa. Mahoma abandona els negocis i es retira a la solitud de les muntanyes, medita dins les coves. A partir d'aquí, la història de la seva vida difereix segons l'ull de l'observador, segons la perspectiva i la creença: una nit dramàtica, Mahoma rep la primera revelació de Déu com a "segell dels profetes", segons diria qualsevol musulmà. Mentre que l'infidel considera que Mahoma té unes idees genials i, en un canvi de consciència revolucionari, esdevé un dirigent politicoreligiós.

En tot cas, "la veritat" li arriba d'una manera força penosa perquè, al parer d'alguns investigadors de l'islam, és analfabet. L'àngel Gabriel, que apareix davant seu, l'agafa amb tota la força i l'escanya quan no reacciona a les seves paraules. "Recita en nom del Senyor!" El torna a escanyar i li mana: "Recita!"

Finalment, Mahoma sembla que ho comprèn: ha de repetir les paraules que ha sentit i gravar-se-les per sempre més. És la doctrina de Déu, que l'ha escollit com a legat perquè faci desistir els homes de viure d'una manera pagana, egoista i despietada, per tal que el dia del judici universal no es trobin davant "d'una terra que s'obre als seus peus, d'un foc a flama viva" i uns altres turments infernals.

Al començament, Mahoma no se sent gens segur del seu apostolat. Plora, bus-

Gairebé ningú no ha mogut tantes coses en tan pocs anys com Mahoma. Ho va revolucionar tot

cant consol en la seva muller, i pensa en el suïcidi. Però les revelacions tornen a emergir i el turmentat profeta, amarat de suor, únicament encoratjat pel seu entorn més directe, compleix les ordres rebudes, amb la qual cosa rep les burles i el rebuig aïrat de la majoria dels habitants de la Meca. Posteriorment, els narradors plens de fantasia el descriuen com un home de mida mitjana i barba serrada, sempre seriós, mai arravatat o rancunios, amb una debilitat pel perfum i les dones boniques. Aquests detalls no estan demostrats, però sí que devia tenir un gran carisma, ja que ni els adversaris no neguen aquesta força de la seva personalitat.

Però això no vol dir que s'accepti el missatge de Mahoma: l'elit de la Meca se sent amenaçada. Ha de renunciar als ingressos que reporten els pelegrinatges a la Caaba, a causa d'un nou profeta? Per què compartir res amb els pobres, si això serà recompensat en un dubtós més enllà, on els ossos són "tanmateix caducs", com afirmen? De manera que s'estimen més titllar Mahoma de "posseït" i consideren la seva doctrina "un embolic de somnis".

Mahoma no té mai la pretensió de ser el fill de Déu. L'islam condemna expressament aquesta mena de vincles amb el Suprem. Quan alguns ciutadans de la Meca li demanen que fonamenti el seu profetisme amb un miracle, ho deixa per impossible: no pot caminar per l'aigua ni fer caminar els paralítics ni multiplicar pans. I reconeix que no ha estat el primer profeta, sinó que es considera dins d'una successió, després del patriarca Ibrahim (Abraham), de Moisès i d'Issa (Jesús).

A causa de les hostilitats creixents dels notables de la Meca, alguns adeptes, molta gent humil, busquen refugi a Abissínia, on el rei cristià els acull amb indulgència, veient-hi paral·lels amb la Bíblia: "En veritat, aquesta revelació i la de Moisès surten d'una sola fornícula." El legat de Déu pateix un altre revés del destí: el seu pare adoptiu, Abú Tàlib, i la seva muller estimada, Khadija, moren tots l'any 619. Mahoma té 52 anys quan abandona la Meca: no és profeta en sa terra. Ha fracassat, ja ha viscut dos terços de la seva vida i, al seu voltant,

només aplega unes quantes dotzenes de persones que creuen en ell. En una tal situació, que no dubti de la seva comesa ni hi renunciï, això és gairebé un miracle per als pagans. Amb l'emigració (hègira) del proscrit, el 16 de juliol de 622, s'inicia el calendari musulmà. És una fita en la història de la humanitat, aquí comença l'ascensió estel·lar de Mahoma. Solament en una dècada, crea una comunitat poderosa, funda l'islam i posa els fonaments d'un imperi universal.

S'estableix amb els seus seguidors a 300 km al nord, a Yatrib, ciutat anomenada posteriorment Medina al-Nabi (Ciutat del Profeta) en honor seu. En aquest oasi regnen les hostilitats entre dues tribus àrabs, i gairebé la meitat dels habitants són jueus. La població busca algú de fora que tingui idees que les pugui fusionar amb algun missatge. Són receptius, al contrari dels conciutadans de la Meca, que "únicament segueixen les petjades dels pares".

Protegeixen Mahoma dels enemics, també fent ús del dret de la venjança de sang, i demanen la seva mediació: el profeta esdevé mitjancer entre litigants, el qui institueix una nova solidaritat tribal, i projecta la convinença d'una "única comunitat, diferenciada de totes les altres". La característica que els uneix i els distingeix dels altres, el seu lligam comú, és la fe en un sol déu. De primer, Mahoma permet que els altres, especialment els jueus de Yatrib, accedeixin a la seva nova religió monoteïsta.

El profeta continua tenint revelacions, però els seus punts essencials canvien amb les noves funcions que té. Si a la Meca solien ser temes escatològics sobre el judici final, a Medina predica sobre tot sobre temes de la vida terrena: els deures socials de la propietat, la cura en la relació amb dones, els interessos de l'usura, els jocs d'atzar i l'alcohol. El profeta determina qui rep dues terceres parts d'una herència o solament una vuitena, com cal pesar les mercaderies ("doneu mesura exacta") i el que es mereix un lladre ("talleu-li la mà"). La seva doctrina penetra a través de tots els àmbits, amb normes precises per a la vida quotidiana, fins al fet de respallarse les dents o rentar-se les mans després de les relacions sexuals.

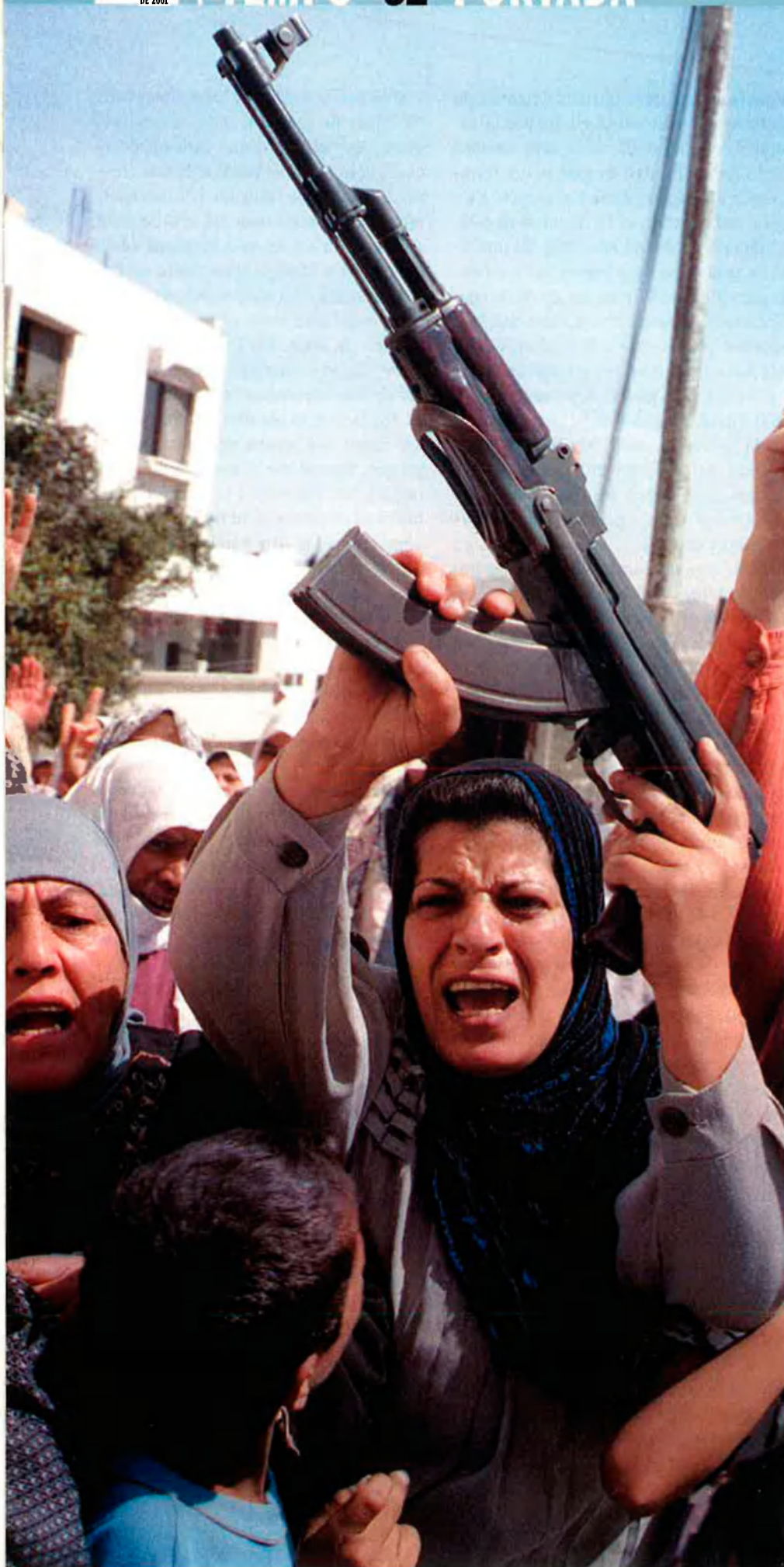
Al·là també és Déu de les petites coses.

L'islam és més que unes altres religions, és "el pla d'una ordenació social", com escriu el britànic Ernest Gellner, professor de filosofia. L'islam es diferencia essencialment del cristianisme, amb la doctrina del qual Mahoma va ser confrontat a Medina, com també amb la del judaisme. "El meu regne no és d'aquest món", diu Jesús a Pilat segons l'Evangeli de Joan. En l'islam, la divisió entre religió i autoritat terrenal va mancar de bon començament: la ciutat-estat de Medina és el pla diví de Mahoma, el seu regne és d'aquest món. Precisament perquè, fins al dia d'avui, Mahoma es mostra tan visionari i revolucionari en multitud d'àmbits, n'hi ha molts que no aproven que, d'altra banda, s'hagi mantingut tal com era en la seva època, dins la seva cultura tribal. Certament, va millorar la situació social dels més pobres, però no pensava pas abolir l'esclavitud, per exemple. I la seva actitud ambivalent respecte a la violència és especialment desconcertant.

Quan Mahoma consolida la seva posició a Medina, fa incursions armades, cosa habitual en aquells temps. Una vegada, fins i tot assalta una caravana de la Meca al mes de ramadà i pertorba la pau del país. Aquesta acció està justificada per una revelació divina (sura alcorànica 2, verset 217): "Lluitar en aquest moment és greu, però encara és més greu apartar algú del camí d'Al·là..."

Abans que Mahoma no es disposa a conquerir la seva ciutat nadiua, afronta un problema que creu que ha de resoldre: els jueus de Medina. Els ha demostrat respecte, suposant que reconeixeran l'islam com a evolució de la seva pròpia religió. Però els jueus no veien Mahoma

Mahoma millorà la situació dels pobres, no abolí l'esclavitud i era ambivalent amb la violència

com un profeta, “contravingueren el pacte que hi havia entre ells i el legat de Déu”. Aleshores Mahoma, decebut, fa que els seus no resin més de cara a Jerusalem sinó de cara a la Meca. I reivindicava el patriarca Abraham per a ell sol, en tant que el declara protomusulmà. Mahoma afirma que, antigament, Abraham havia portat la pedra negra fins a la Caaba de la Meca i que allà havia pregat. Amb això, no només erigeix l'islam en la summa perfecció sinó també en l'origen de les religions monoteistes.

Presumptament, Mahoma se salva d'un pèl d'un atemptat jueu i se'n revenja amb una expulsió sanguinària. Més tard, però, tant els jueus com els cristians gaudeixen de privilegis per ser “posseïdors de les escriptures”. A diferència dels politeïstes, poden viure en les comunitats dominades pels musulmans, com a protegits que paguen una capitació.

I aleshores Mahoma s'apodera de la seva ciutat nadiua sense haver de lluitar gairebé. La Meca ha canviat, molta gent ha abandonat la ciutat per tal d'afegir-se als poderosos musulmans, la comunitat d'antics llinatges s'esquerda i l'ordre tradicional de valors dona mostres de malmetre's. Els rics s'han tornat massa decadents i els qui no gaudien de privilegis han quedat reduïts a la misèria. L'islam omple aquest buit polític i espiritual.

El qui havia estat un agitador, torna triomfalment a la Meca. El primer que fa és treure els ídols de la Caaba i reorganitzar-la com al santuari de l'únic Déu. Practica la indulgència, respecta una bona part dels antics enemics, predica la conciliació en comptes de la venjança. En la difusió de la seva doctrina

**“Al-là estima
els qui
es troben
en la línia
de combat”,
diu la sura 61**

prioritza la diplomàcia i promou l'estat matrimonial: com és sabut, el profeta mateix es casa amb algunes de les tretze dones que té en total, entre elles moltes vídues, per tal de crear una altra línia de descendència.

L'harem és un plaer i una càrrega. Mahoma dubta del sexe, pateix per les intrigues en relació amb la seva preferida, Aixa. És un home, cap superhome. Indiscutiblement, ja ha esdevingut la persona més poderosa d'Aràbia. Ha unificat pràcticament totes les tribus peninsulars, ha clos pactes des d'allà fins a l'Iraq i Síria. Ha consumat la seva obra. Mahoma mor el 8 de juny del 632, nou vídues l'acompanyen a la tomba de Medina. No ha educat ningú perquè el succeeixi, confiant que el seu missatge perdurarà, i tanmateix, en la seva darrera hora, Mahoma no posa il·lusions en el futur: tem divisions entre els seguidors. "Els jueus han anat en 71 direccions, els cristians en 72, vosaltres anireu en 73 direccions." Els califes posteriors van difondre ràpidament la paraula de Déu per un radi extens, però els hereus de Mahoma tampoc no van trigar a barallar-se entre ells, com el profeta havia profetitzat.

Encara no han passat trenta anys, quan es produeix el primer cisma. Per a un grup dels creients, l'únic que té dret a succeir el profeta és Alí, cosí de Mahoma, i l'any 661, després de l'assassinat d'Alí, se separen de la majoria. (La majoria d'aquests xiïtes encara esperen actualment el retorn del seu dotzè imam, que va desaparèixer d'una manera misteriosa al segle IX. Van patir sovint opressió i aviat van ser considerats els més fanàtics, per creure en el martiri i en les autoflagel·lacions cruentes. Han mantingut aquesta reputació fins avui dia. A Teheran, els teòlegs actuen com a representants del dotzè imam; el més famós d'aquests aiatol·làs ha estat el dirigent revolucionari Khomeini, despietadament devot.)

Els xiïtes també es remetent a l'Alcorà, que, en els temps de Mahoma, encara no existia en la forma escrita que coneixem, que devia ser recopilada sota el govern del tercer califa Utman (644-656 dC). Però els xiïtes no admeten els mateixos costums (*hadithe*) que la majoria

sunnita, ja que imputen tergiversacions a molts contemporanis del profeta. Circulen un mig milió d'aquests *hadithe*: un barrija-barreja de relats, en part dubtosos, i interpretacions clarament parcials de les paraules del profeta. En general, se'n reconeixen 9.000, molts de les quals també es pot dir amb una certa seguretat que estan adulterats.

Els sunnites tenen permès d'exercir la crítica respecte als *hadithe*, però l'Alcorà és sagrat. L'Alcorà es compon de 114 sures, amb 6.236 versets, i s'hi indica si corresponen al temps de la Meca o després de l'emigració a Medina, però no estan ordenades cronològicament sinó per extensió. Cinc pilastres, anomenades columnes, determinen la vida de tot musulmà: reconèixer Al·là i el seu profeta (Xahada), pregar cinc cops al dia (*salat*), jejunar al mes de ramadà (*saum*), pagar un impost per als pobres (*sakat*) i pelegrinar a la Meca (*hadj*).

Es tracta d'una religió sense pecats hereditaris, sense la Trinitat, sense papa o altres mediacions religioses, sense la vinguda del Fill de Déu a la Terra, tot i que l'Alcorà adopta elements de la Bíblia. Però, a banda de si és la paraula de Déu o l'obra d'un geni humà, l'Alcorà divideix els esperits sobretot quan es tracta de les dones o de la guerra: inhumà, diuen els uns; progressiu, diuen els altres.

La qüestió de les dones. Segons va declarar el ministre egipci de la Religió Hamdi Saksuk en una entrevista per al *Spiegel*, en cap lloc del llibre sagrat dels musulmans s'afirma que les dones "no tinguen dret al treball i a l'educació". L'Alcorà tampoc no es presta a fonamentar uns altres perjudicis socials envers les dones: la reglamentació jurídica dels taliban afganesos que obliga les dones en cas de violació a aportar quatre testimonis és una interpretació d'aquests temps.

L'actitud de Mahoma envers l'altre sexe ens el mostra com un pensador progressista i alhora, però, com a defensor d'una societat patriarcal que va reflexionar sobre les desigualtats però que no va arribar a superar-les del tot. Els homes es troben "en un graó superior", diu l'Alcorà; d'altra banda, "les dones po-

den exigir el mateix". Si es deixen seure clarament per actes immorals, el profeta predica als homes que "Déu us permet separar-vos d'elles i colpejar-les, però no violentament".

Originàriament el vel havia de protegir les dones, no degradar-les: "Es tracta principalment de garantir que siguin distingides i no importunades" (sura 33, versicle 59). Mahoma condemna la prostitució. Tot permetent el casament amb diverses dones (mai més de quatre), l'Alcorà destaca l'obligació dels homes de replegar en una família les persones desemparades.

I la "Guerra Santa". "Al·là estima els qui es troben en la línia de combat", diu la sura 61. Als lluitadors musulmans els espera una recompensa a la Terra, part del botí de guerra, i també en el més enllà. A aquell qui cau en la lluita per la fe, se li han d'obrir les portes del paradís, amb tota mena d'atractius, "com a recompensa per les seues obres".

Però amb prou feines es pot derivar d'això una exhortació a la Guerra Santa. *Jihad* no significa d'entrada cap altra cosa que un esforç individual per la fe, "guerra" usualment té en àrab diferents denominacions. Tanmateix la *jihad* també pot significar el "servei a Déu sota les armes". Només esdevé una obligació religiosa per als musulmans en cas d'un atac exterior.

Si a la comunitat li resulta més útil signar la pau amb els infidels, "ja no es podria objectar res contra el fet d'abandonar la *jihad*" va escriure l'islamista Albrecht Noth. L'Alcorà preveu fins i tot explícitament una disposició contra el sacrifici autodestructiu: "No sigueu la vostra pròpia ruïna" (Un precedent ac-

Quan tracta de dones o guerra, per alguns l'Alcorà és inhumà. Per uns altres, és progressiu

tual: El 1979 la Universitat Al-Azhar del Caire, altament valorada entre els sunnites, va considerar en un dictamen religiós "admissible" la pau de Camp David amb l'enemic israelià.)

El triomf històric de l'islam és un triomf de les espases i també de la capacitat de persuasió: el 635 va caure Damasc, el 638 Jerusalem, el 642 tot Egipte a les mans dels combatents musulmans. Després fou ocupat l'Iraq i des d'allí una gran part d'Àsia central. Els guerrers de Mahoma l'any 711 van passar des del Marroc a Espanya i al mateix temps penetraren 6.000 quilòmetres a l'est en l'actual Afganistan. El nou ensenyament del profeta-estrateg-cap d'estat es va difondre també mitjançant els comerciants. Van dur les lleis divines fins a l'Àfrica negra, fins i tot fins al Hindu Kush.

A Europa aquest domini hi va ser frenat pel franc Karl Martell el 732 a Tours i Poitiers. I els parisencs hi van perdre molt pel que feia al pensament avançat i el govern tolerant, ja que aleshores, el que es trobava en un gran retard cultural i científic no era l'imperi del profeta, sinó l'Occident cristià. Flexible i obert al món, l'islam primerenc estava predisposat a aprendre. "Els nostres avantpassats no deixaren cap tabú en peu", diu orgullós l'exministre algerià de la Religió Mulud Kassim. Per exemple, mai no va florir tant la cultura jueva a Jerusalem com sota el domini islàmic. El califa Umar va convidar creients jueus i cristians expressament a viure i resar junta-ment amb els musulmans a la ciutat. El 1099, quan conqueriren Jerusalem, els croats cristians van pagar aquesta tolerància amb una orgia de sang. Aquesta paràlisi espiritual va condemnar el món islàmic al declivi. Mentre que el

filòsof hispanoàrab Ibn Ruschd (Averroes) era rebut a Europa amb un gran entusiasme, els musulmans cremaven els seus escrits. Hauria de passar molt de temps fins que el Vell Continent entengués el repte islàmic com una oportunitat per a renovar-se. Però aleshores, al segle XVI, Europa vivia un auge espectacular. L'islam, el profeta del qual havia promès justícia social, va esdevenir el pretext de dictadors sense escrúpols.

Els poders colonials es van formar durant el segle XIX, fàcilment, tallant pam a pam les restes de l'àrea d'influència islàmica. La conseqüència de tot plegat va ser un trauma que fins ara no ha estat superat. Mentre en l'occident cristià s'originava un món modern i industrialitzat, els musulmans se'n van veure exclosos, marginats. L'alternativa per als pensadors islàmics era la renovació o l'àgil retorn enrere, la productiva autocrítica o la ira agressiva.

Durant alguns anys va semblar que el món islàmic hagués trobat una arma contundent, una pedra filosofal contra el prepotent Occident, ço és, el petroli que brollava en grans quantitats al voltant de la península Aràbiga i el golf Pèrsic. Però el càrtel no conservaria les dents per gaire temps. A Europa, i a poc a poc també als EUA, es pensava en les noves tecnologies i l'estalvi energètic. Unes transferències bilionàries van impossibilitar la reforma dels governs de l'Orient Mitjà.

Falsa unitat. Els fonamentalistes fan referència a la lluita contra els invasors que l'Alcorà els permet i en segueixen que aquesta s'ha de dur a terme amb tots els mitjans. Ara bé, quan els polítics a Occident en dedueixen globalment un perill universal per part de l'islam, ho

fan en el propi interès. O bé és que desconeixen els fets.

Occident es mira l'islam com una unitat, si bé per al liberal egipci Mufti Sakid Tantawi això és una il·lusió: "Els musulmans s'especegen." L'univers Dar al-Islam somniat per Mahoma, sota el sostre del qual havien de viure totes les persones i que havia d'estar dominat pels musulmans, li sembla ara com ara poc més que un castell de cartes. No existeix "l'islam", sinó diverses manifestacions, que són sovint bàsicament diferents.

Hi ha musulmans il·lustrats que han deixat de considerar que les oposicions entre els drets humans, tal com s'entenen en les democràcies occidentals, i els dictàmens del profeta siguen infranquejables. Fins i tot marquen nous punts essencials per a entendre l'Alcorà. Les perspectives de reeixir per a un islam il·lustrat potser són menors entre els nous immigrants musulmans que precisament entre la terra tradicionalment originària de l'islam europeu: Andalusia, entre els estudiants de Granada que recorden els temps brillants. I a Bòsnia, on sempre havia predominat la tolerància musulmana envers els fidels d'unes altres religions fins que Sarajevo va ser assetjada pels serbis.

Els radicals musulmans han promès venjança. Un cercle viciós: per la seua banda, faran servir la violència. Faran referència d'una manera arbitrària als versos presos de l'Alcorà. Profanaran les doctrines d'Al·là. Difamaran el nom de Mahoma, el seu profeta, qui ben segur té un lloc al món modern.

© *Der Spiegel*, Eric Follath

Traducció: Carme Gala,

Mònica Fernández i Àngels Giménez

